

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 23.

У Новоме Саду, 20. Августа 1862.

Год. V.

Предметъ и задаћа воспитаня.

(Бдио питањъ за учителъ.)

Предметъ воспитаня е човекъ. Никоје створенъ недође слабије на светъ одъ човека, и да му родитељска нега одма у помоћ непритече, неби мого ни неколико часака поживети. Али пре негъ што дете и гласка живота одъ себе даде већъ матерня любовъ надъ њимъ бдије, и та е любовъ тера, да на детинъ потребе пази и нѣму по свомъ искуству и снази у помоћи буде. Узъ ту любовну пажню на све потребе нѣгове, и узъ любовну негу дете расте телесно и душевно, и у те обе раднѣ састои се задаћа воспитаня. Любовъ е дакле прва и најнуждния потреба у овој радњи; любовъ е, коя учини, да мати све види, шта детету треба, и любовъ е, коя е умудри, да зна, где шта и како детету помоћи валя.

Съ почетка нема дете никои други потреба, до само телесни, пакъ и родители се немаю ни о чемъ другомъ старати, него да само у томе дете задовољ, да е сито, топло и чисто, или болъ рећи, да ние гладно, да незебе и да нележи у нечистоћи; имаю га чувати одъ сваке нагле промене топлоте, светлости и гласа, — у томе се састои савъ посао воспитаня у то прво доба живота. Али наскоро покаже се у ономъ живљѣмъ и пуние израза и значая мицаню детии очию и променама лица душевно буденъ детета; ту започинѣ други виши душевни животъ, пакъ одъ тада валя на овај јошъ већма пазити, тай јошъ већма неговати. И ту любовъ учи, како съ дететомъ поступати валя; она насъ тера съ дететомъ играти се и разговарати. Говоръ е средство, узъ кое душевни животъ детета најболъ прия. У нѣму добива детия душа съ дана на данъ све снажнию и зрелию рану, и мало помало развие се у свима онимъ странама, како што е у нѣгови старии развиена. Одъ њи научи дете осећати, мислити, говорити и радити.

То е путъ, коимъ воспитанѣ иде, гдегодъ се на наравъ остави. Тако воспитавая сви незнабожци и дивляци свою децу,

али има и многи токове хришћани, кои сва она лепша сред-ства, што имъ се тога ради подаю отице или неотице непазе, одбацю и презиру. А прави свестни хришћани имаю далеко лепшу цель воспитаня свое деце. „Пустите децу къ мени.“ Са овимъ речма означуе Спаситељ задају хришћанскогъ воспитаня. Къ нѣму Списателю, да ихъ пустимо. Са тимъ показуе потребу едну у деци, кою она проста любовь ние кадра довидити, али кою око вечите любви види. То е она изъ оне свимъ людма при-рођене грешности изходећа потреба изкупљѣня, спасеня, како Апостолъ къ Римл. 3. 23. вели: „Сви су сагрешили и тимъ изгубили славу Божию, и оправдаће се благодаћу нѣговою, одкупомъ Исуса Христа.“ И псалмиста 13, 3 вели: „Сви скупа неваляли су, нема га кои добро твори, нема ни едногъ.“ И Ев. Иоан. 3. 6 вели: „Све што е рођено одъ тела тело е.“ И Апост. Римл. 7. 18, вели: „Знамъ, да у мени, то естъ у телу момъ не живи добро. Хтети добро, то имамъ у себи, али учинити, извршити добро, то не налазимъ, немамъ. Добро, што оћу, то не чинимъ, а зло, што нећу, то чинимъ. А кадъ чинимъ оно што нећу, то онда не чинимъ я, него грехъ, кои живи у мени. Тако налазимъ у себи законъ, кадъ оћу добро да чинимъ, да има нешто у мени што ме на зло гони. Я имамъ радость у закону Божиємъ по унутрашнѣмъ човеку; али има други законъ у уди-ма моима, кои се супроти закону ума могъ и заробљаваме закономъ греховнимъ, кои е у удима моимъ.“

Исто тако стое и деца у томе окоу — мрежи греха, кои имъ погледъ помрчава, веселость и невиность убия, волю спреже, и њи гони на непокорность и на противлѣнѣ, и то е узрокъ сви прецона у воспитаню. Узалудъ се туже родители на ово, и узалудъ се труде да зле послѣдице тога својомъ пажњомъ и настаяванѣмъ одклоне и одбию. Томе само една помоћ има: „пустите децу мени“ говори Спаситељ. Хришћански воспитатељ дакле, ако ће да ихъ одъ они окова и клетве спасе мора ихъ привести ономе, кои е њиовъ одкупитељ и Спаситељ. Учећи ихъ закону Божиємъ, и казуюћи имъ клетву и спасенѣ има ихъ пробудити и заданути вољомъ, да се отимлю, да деца Божия буду; еръ дете треба да научи свога Спасителя познати, нѣга любити, у нѣгову дружину ступити, еръ „онъ се яви, да грехе наше узме, и коигодъ у нѣму стои не греши, а коигодъ греши невиди га, нити познае.“ Посл. Юв. I. 3, 56, „Као што за грехъ еднога дође осуђенѣ на све, тако и правдомъ еднога дође оправданѣ за све, и као што непослушалоу еднога посташе криви сви,

WWW.UNLIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

тако ће и послушношћу еднога бити оправдани сви.“ Римл. 5, 18 и 19, „Тако Богу светъ омиљ, да е сина свогъ единороднога дао, да ни еданъ, кои га веруе непогине, него да има животъ вечни.“ Јоанъ Ев. 3, 16. То е ето цель християнекогъ воспитаня, може л' се што яение и простие рећи, и могу ли заръ християнеки родитељи и учитељи ту цель превидети, они, кои су при крштеноу и при упису детета свогъ у християнеку дружину заветовали се, нѣга у томъ смислу воспитати, а ови, кои знаю, да су та деца у ту дружину уписана, заръ смеду ту свету задаћу воспитаня променети или е обийти?

Само у овой задруги са своимъ Спасителѣмъ постае човекъ примљивъ за даре Духа светога, кои га прерађаю и освеђую, и кои га свию милости овогъ и оногъ света достойна чине, како Апост. Римл. 8, 10 и 11, и Титу 3. 5—7 вели.

О начину учения приповедајућемъ.

(Едно питањ за учитељ.)

Овимъ учения начиномъ служимо се, кадъ имамо деца дела каква казивати. Приповедати се може врло рѣаво и недотупавно, али и врло вешто и згодно. Ко ће добро да приповеда мора редъ коимъ дела, лица, догађаи едно за другимъ иду, врло добро знати и тога се држати. Али ни то само ние дивољно; приповедка може и при томъ јошъ врло сувопарна бити, те неучинити оно упечатленѣ, кое треба. Да би се у томъ успело, има се слѣдећи правила држати:

1. Учитељ треба да приповеда јасно и просто. Приповедаће јасно, ако буде стваръ крозъ познавао, провидио, и себи е јасно представити умео; а просто, ако се буде најобичниимъ речма и слогомъ служио. Ову ће вештину само на добримъ, примернимъ мустрада приповедки научити; а у овоме су погледу библичне приповедке, али онимъ речма и слогомъ, како у Библии стоје, одъ неопениме лепоте. Кои се дакле учитељ буде са овихъ читанѣмъ пажљиво бавио, ове за мустру узимао, и трудно се по овима своје приповедке удесити, тай ће се извештити најјасније, најпростие и најначигледније приповедати, те тимъ најбољи у томе вештакъ бити.

2. Оно представљивъ о ствари, кое човекъ добие, кадъ се у стваръ удуби, и она желя, и у деца исто тако јасно пред-

стављивъ о тој ствари извести, учиниће, да ће гласъ учительвъ на определенѣнимъ местима нуждну и снагу и ватру имати, и тимъ много яче упечатленѣ на децу учинити. Све, што е наређено, да се у народной школи деца приповеда, ние само, да се запамти, него да се у души преживи. Ово ће се моћи само онда постићи, ако учитель самъ у себи то преживео буде, да съ ватрениомъ речи яче упечатленѣ на децу начини. Различити у приповедкама долазећи лица различита душевна расположења изискую и различито представляѣ, пакъ и различити гласъ приповедача. Кои учитель на то узпази, тогъ ће приповедка сасвимъ други животъ и изразъ имати, децу ће веѣма задржити, утубљивѣ одлакшати и свой плодъ и благословъ донети.

3. Учитель има пазити, да неприповеда дуже, него само док види, да деца пазе. То ће познати, ако при приповеданю не престано на децу пазно буде; видиће, кое очима нестои или теломъ пада. Ко пази, тай е окомъ и теломъ запеть, а кои непази, тогъ око несташуе или блеса. Учитель мора знати, да е непрестано запеть слушати врло тешко и изискуе много постојанства и снаге, кою многи и зрео и изображенѣ човекъ нема. Деца те снаге немаю. Што су живля тимъ теже е дуже ихъ запету држати, а да само слушаю; а приповедати имъ и онда, кадъ непазе, то значи воду у решето сипати.

4. Пажљивость се дечия оногъ часа понови, чимъ учитель на часакъ стане, или кое у то спадаюће питанѣ деца зада, или кадкадъ само окомъ или претомъ знакъ кои даде. Само ихъ ни пошто неваля съ непажнѣ грдити, и само не много речи о пажњи у средъ приповедке просипати; еръ то оногъ часа распе и нѣга и сву осталу пажливу децу; ербо тимъ нешто сасвимъ странно у праву стваръ дође, кое е уквари, разчупа.

5. Кадъ е стваръ изприповедана, онда се пренитуе, и то найпре слабѣя деца, да на задавана питаня одговараю, а онда вештия деца, да е уцело скончано приповеде. То се зато чини, да деца приповедку болъ утубе, и да се радую, да су нешто научила, стекла, и тимъ се на далѣ теченѣ надраже. Найпре се задаю питаня зато, да се она целокупна целостъ као на више мањи делова разложи, да е тимъ деца као коракъ по коракъ и делакъ по делакъ увате; а после се иште, да е уцело кажу, безъ прекидания, безъ уплетани питаня и помоћи учительвѣ, и текъ тимъ е посао свршенъ. Пажливъ ће учитель одма знати, где дете само безъ нѣгове помоћи говорити уме, и оставиће му ту радость, да само говори; а само ће онде помагати, где види,

www.ub.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

да запинѣ, и то само тако, да се едва помоћъ опажа, да се то вѣрма дете радуе, што безъ помоћи само казивати може.

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

43. Илія узлази на небо.

(IV. царст. гл.)

Када Господъ хтѣде Илію у віору на небо узети, иѣаше Илія и Єлисей и дођу у Ветиль, а сынови пророчкій, што быяху у Ветилію, рекну Єлисею: „Знашъ ли ты, да ће Господъ данасъ узети твога господина са врхъ твоє главе!“ А онъ имъ рекне: „И я знамъ то, али вы само ѣутите! И дођу у Іерихонъ, и сынови пророчкій, што быяху у Іерихону, рекну Єлисею: „Знашъ ли ты да ће Господъ узети данасъ твога господина сврхъ твоє главе?“ А онъ имъ рекне: „Та и я то знамъ, али вы само ѣутите!“ Илія рекне Єлисею: „Седи ту, ербо ме Господъ шилъ до Іордана!“ А онъ му рекне: „Живъ е Господъ Богъ, я те неѣу оставити!“ И пођу обонца и стану кодъ Іордана. И 50 людій одъ сынава пророчкихъ стаяху према нѣма изъ далека. Илія узме свой кожнѣй огртачъ (милоть) и удари нѣме воду, и разстунисе вода тамо и онамо (на обе стране), те они пређу по суву. И кадъ прелажаху Илія рекне Єлисею: „Ишти шта хоѣешъ, да ти учинимъ, пре него што будемъ узетъ одъ тебе!“ А Єлисей рекне: „Нека буде духъ што е у теби, двоякъ у мени!“

И докле они зѣяху п говораху, а оно гле, кола и конѣи огняни разставе ихъ и бѣше Илія узетъ віоромъ као на небо!

А Єлисей гледаше и викаше: „Оче! оче! гле кола Израилѣва, и нѣгови коняници!“

И више га ніе видити могао. Єлисей узме Илинъ огртачъ, кои паде на вѣга, па се врати и стане на брегу Іордановомъ. И узме огртачъ Илинъ и удари нѣме воду, а вода се нерастужи. И Єлисей рекне: „Гдѣ е садъ Господъ Богъ Илинъ!“ па удари воду по другій путь, и разстужи се вода тамо и онамо, те Єлисей пређе по суву.

И кадъ га виде сынови пророчкій што стаяху у Іерихону на сирамъ нѣга, а они рекну: „Духъ Илинъ почива на Єлисею!“ И дођу му на сусретъ, па му се поклоне.

44. Пророкъ Єлисей.

(IV. царст. 2. 4, и 5.)

Єлисей отиде у Ветиль, и кадъ онъ путемъ иѣаше а оно изиѣу дѣца изъ града и ругаху му се: „Ходи овамо ѣело, ходи!“ Єлисей се окрене нѣма и прокуне ихъ именовъ Господньимъ. И гле, изиѣоше двѣ медвѣдице изъ шуме и разтргаше измеѣу нѣи 42 дѣтета.

Єлисей оде отуда у гору Кармилску, а одатле се врати у Самарію. И жена една одъ пророчкихъ сынова' доѣе му и рече: „Мой є мужъ умро, а ты знашь да є онъ быо богобоязливъ. И ето садъ доѣе займодаваць, на хоѣе да однесе моя два сына да му буду робови! Єлисей іой рече: „Кажи ми шта имашъ садъ у куѣи? А она му рече: „Нема у мене ништа у куѣи, но само мало уля, коимъ се мажемъ!“ Єлисей іой рече: „Иди па изишти одъ свию твоихъ сусѣда' праздне сасудове, и уѣи у свою куѣу и затвори врата за собомъ и за своимъ сыновма!“ И жена отиде и учини тако, и сынови іой донесу ссудове, а она уливаше улѣ у нѣи. И када се напунише сви ссудови, а оно престаде улѣ! Жена отиде и каже све то човѣку Божиємъ, а онъ (Єлисей) рече іой: „Продай то улѣ па плати дугъ, а ты и твои сынови живите одъ заоставшега уля!“

Нееманъ поглаваръ войске сирійске, човѣкъ валянь и могуѣанъ, бѣше прокаженъ (губавъ, краставъ, гукавъ). И дѣвоичица една мала изъ землѣ Израилѣве, у служби кодъ Нееманове жене, рече своіой госпоѣи: „О кадъ бы мой господинъ быо кодъ пророка Божиєгъ, што є у Самаріи, тай бы га очистію одъ проказе!“ —

И Нееманъ доѣе на коньима и на колима и стане предъ вратма дома Єлисеевогъ. Єлисей пошлѣ му посланика и рече: „Иди па се измій седамъ пута' у Јордану, па ѣешъ се очистити.“ Нееманъ се разерди, па отиде и рече: „Я мышляхъ, да ѣе онъ доѣи къ мени, и етати па призвати име Господа Бога своега, и метнути руку на мене па очистити мою проказу! Заръ пису рѣке у Дамаску болѣ, одъ Јордана, и одъ свию вода Израилѣскихъ, заръ се немогу я и у нѣма измити па се очистити? — А слуге му рекну: „Да ти є пророкъ казао штогодъ велико бы то учинію, а онъ ти само рече: „Иди и измій се па ѣешъ се очистити!“ И Нееманъ се сиѣе, па се загнюри у Јордану седамъ пута, и очисти се! И врати се Нееманъ къ Єлисею па рече: „Ето садъ знамъ да нема Бога у свой землѣи,

но само у Израилу! (т. е. само Израилтяни вѣрую у правого Бога.) Прими дакле благодарностъ одъ слуге твога!“ — А Елисей му рекне: „Живъ е Господъ Богъ, коме я служимъ; — я нећу одъ тебе ништа примити! Иди съ миромъ!“ — И отиде Нееманъ.

А Гіезій слуга Елисеєвъ пожуре се за нѣмъ и рекне: „Господинъ мой шилъ ме къ теби говорећи: Ето дођоше два дѣчка, сынови пророчки изъ горе Бѣремове, подай имъ дакле талантъ сребра, и две хальине преоблачице (стаяћице, свечане хальине), А Нееманъ рекне: узми два таланта у две кесе и две хальине преоблачице!“

А кадъ бы вече, дође Гіезій кући и стане предъ свога господина, а овај га запыта: „Одъ куда долазишъ?“ А онъ рекне: „Слуга твой ніе никуда ищао!“ А Елисей му рекне: „Ніе ли мое ердце ходило за тобомъ. Ты си узео сребро и хальине, да купишъ вртове, маслине, винограде, овце и волове, слуге и слушкинѣ. Нека дакле Нееманова проказа пріоне за тебе!“ И изиђе Гіезіи прокаженъ као сиѣгъ.

45. Пророкъ Іона.

(Књига пророка Іона 1—4.)

Бы рѣчь Господня къ Іони: „Иди у великій градъ Ниневію, и проповѣдай у нѣму, еръ вапай злобе нѣихове, до мене е веѣъ допро!“ Іона устане да бѣжи у Тарсисъ испредъ лица Господня, и сиђе се у Іошію, нађе лађу, даде свой наямъ на уђе у лађу.

И Господъ подигне великій вѣтаръ, и бѣше бура, и уплашише се лађари, и вапише свакій своме Богу, и бацаху есудове изъ лађе да лакша буде. А Іона се сиђе на дно корабля и спаваше тамо. И корманши дође на му рекне: „Шта ти рчешъ? устани на моли Бога твога, да насъ спасе и непропаднемо!“ И рекоше люди еданъ другоме: „Аайдте да бацамо коцке (жребіе), па ћемо дознати, са кога е ово зло на нама!“ И бацаше коцке, и коцка падне на Іону. И рекоше му: „Кажи намъ ко си, одкуда си, и куда идешъ?“ А онъ имъ рекне: „Я самъ слуга Господній, и поштуемъ Господа Бога небескога, кои е створио море и суву землю! Узмите, па ме баците у море, и одма ће се море утишати, еръ я знамъ да е збогъ мене ова непогода. И бацаше Іону у море и престаде волнованѣ.

И Господъ заповѣди киту, да прогута Іону. И бѣше Іона у утробѣ китовой три дана и три ноћи. И помоли се Іона Господу, и заповѣди Господъ киту, те избади Іону на суво.

И бы рѣчь Господня къ Іони по другій путъ: „Устани и иди у градъ Ниневію и проповѣдай у нѣму!“ И Іона отиде у Ниневію. А Ниневія бѣше градъ великій, три дана хода. Іона почне улазити у градъ и проповѣдати: „Іоштъ три дана, па ће Ниневія пропасти!“ И повѣроваше люди Ниневійскій Богу, и наредише постъ, и обукоше се у вреѣишта. И царъ Ниневійскій сиѣ са престола, свргне са себе хальине, па се обуче у вреѣиште и сѣѣше на пепелу. И вапише люди свойски къ Богу, и поврати се свакій са свога невалялога пута и одъ неправде. И кадъ види Богъ да се они окренуше одъ своихъ невалялихъ путова, а онъ се разкае о злу што говораше да ће имъ учинити, — и не учини.“ т. естъ, опрости имъ грѣхе, и поштеди нѣи, и нѣиовъ градъ.

И разжали се Іона и смути, па се помоли Богу и рекне: „О Господи, нѣ л' то што самъ я рекао, кадъ самъ јоштъ био на мојој земљи; сѣ тога самъ хтѣо и бѣжати у Тарсисъ, еръ знао самъ да си Ты милостивъ, дуготрпљивъ и многомилостивъ! И сада владико Господи, узми ми животъ, болъ ми е да умремъ него да живимъ!“ И Іона изиѣ изъ града, и сѣдне на спрамъ града, и направи себи колибу, и сѣѣше подъ нѣомъ, да види шта ће бити граду. И нарасте тиква надъ главомъ Іониномъ те буде хладъ, и Іона се обрадуе. А црвъ уютру подгризе тикву, па се осуши, и засія сунце па опали Іону по глави. И Іона ослаби и рекне: „Болъ да умремъ, него што овако живимъ! А Господъ рекне Іони: „Е л' ти јако жао тикве?“ А Іона рекне: „Врло ми е жао!“ И Господъ рекне: „Теби е жао тикве, око кое се ниси трудіо, нити си е неговао, и коя е преко ноѣ нѣкла, и преко ноѣ пропала, — а я да непоштедимъ великога града Ниневіе, у коме живи више одъ 120,000 людій, кои незнаю шта е десно, ни шта е лѣво, и у коме живе многи скотови нѣихови!“

Пре него што су Јудеи у Асирско и Вавилонско робство одведени, и докле у робству бяху, шилише имъ Господъ Богъ свое пророке, кои имъ казиваху волю Божию, чуваху ихъ одъ идолопоклонства и невалялства, и духомъ Божиимъ предсказиваху нѣке будуће догаѣае. Оваковихъ пророка, коихъ се кнѣиге у Библији налазе, было е 16. Имена су имъ: Исаія, Іеремія,

Иезекииль, Даниилъ, Осія, Іоиль, Амосъ, Авдія, Іона, Михей, Наумъ, Авакумъ, Софонія, Аггей, Захарія, и Малахія.

Златна рибица.

(За читанъ са букварцима.)

У едномъ поточићу беше една мала рибица тако лепа, да ѿй лепотомъ не беше равне. Люске и перая на њойзи сияше као злато, и рибица играше по води веселие него тица у въздуху. Њо опази рибаръ, начини удицу, ватакне црва на њо, спусти у воду да рибе и неосетише. Ту дође и та златна рибица, па како гладна беше а безазлено ни на кое зло и немишляше, кадъ опази црва зграби га и увати се. Брзо е извуче рибаръ на полъ, и хтеде е у свою торбу турити, да кући носи, да колъ, пече и поведе, али лепа рибица стане плакати и молити: „Пусти ме, чича, да живимъ, я самъ іошъ мала, каква ти е асна одъ мене, пусти ме, да се іошъ играмъ, да већа нарастемъ, пакъ ме онда увати и кољи.“ Рибаръ се малој рибици сажали и рекне: „Ако ћешъ држати речъ и на уговорено време опетъ доћи, я ћу те пустити, да іошъ едну годину дана живишъ, али да свою речъ држишъ.“ Рибица се обећа; рибаръ е пусти, те она оде весело и радостно по води пловећи и играјући се и беше све већа и већа. Кадъ година дана прође, сети се рибица свое дате речи, и макаръ да е могла на другу страну отићи, некте, воледе погинути, него дату речъ погазити. На уречени данъ дође на оно исто место, ту нађе рибара и рече: „Ево ме чича, по задатой речи, дошла самъ, чини самномъ шта оћешъ.“ Рибаръ се зачуди поштено мале рибице и рече: „Рибицо, ти си твою речъ поштено држала, Богъ би ме покарао, кадъ би ти зла учинио, иди слободно кудъ оћешъ, просто ти било, тако добре рибице я неватамъ ни убиямъ, има ихъ сила лажљиви, те ћу ватати.“

Мува и чела.

(Една басна.)

Како е то — упита мува челу — ти по васданъ одъ цвета до цвета летишъ и медъ вадишъ, пакъ те нико недирне; а я, докъ где станемъ, іошъ сисати и непочнемъ, а већ

вребаю, да ме убию; я држимъ, кадъ би и я жаоку имаа, те бости и моима се душманима осветити могла, да би ме онда зацело на миру оставляли.“

Ти се варашъ — рече јој чела — што мене много сигурније одъ свакогъ зла чува, то е трудъ мой съ коимъ самъ я людма на користъ, а ти си имъ на штету само.

Непорушива палата.

(Една прича.)

Еданъ индијански царъ пошлѣ свое люде, да му нађу вештака, кои ће му по западној науци палату зградити, што ће довека остати. Промисломъ божиимъ нађу ови люди на св. Тому и упитаю, неуме л' онъ таку палату зградити. Тома имъ одговори: „умемъ; я стављамъ темелъ, што никадъ неотруну, дижемъ зидове, кои се никадъ неруше, мећемъ кровъ, што се никадъ несвалюе, и прозоре, што доведкѣ светлости имаю.“ Томе се цареви люди врло обрадоу, и одведу Тому цару. Царъ га лепо дочека и упита, може л' онъ таку палату зградити, и кадъ Тома рече да може, царъ му силно злато и сребро даде и пусти градити. Тома оде и сазове сву сиротиню и стане благо делити, што му царъ за грађевину дао беше. Кадъ царъ чу, да е Тома све благо раздао, а палате ни започео, даде га уватити и у тамницу вргнути. — Тай царъ имађаше брата; тога увати едаредъ јака грозница, и у оној ватри дође ванъ себе од радости видећи предъ собомъ велику дивну палату, што е Тома брату нѣговомъ саградио делећи милостиню сиротини изъ онога царскогъ блага. Кадъ га ватра попусти, онда овај брату свомъ рече: „Брате, ти имашъ дивну палату, дай е мени, а я ћу ти сву своју царевину предати, я самъ е видео, и ту нико платити неможе.“ Онда пошлѣ царъ у тамницу по Тому и рече му: „Кадъ си палату сградио, а ти ми е и покажи, да е видимъ.“ Онда рече Тома: „Све што се гради у времену то се временомъ и поруши и распадне; али што сиротини милостинѣ раздашъ, то е вечито и то ти гради палату у небу, по речима Христа: ставите свое благо онде, где га неће пустиае узети ни црви поести.“ Тако говораше Тома, и светомъ наукомъ еванђелекомъ оба цара и низъ њи силанъ народъ у Индији на веру христову обрати.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBS.RS

Нешто о золю.

Што се инсектски станова тиче, незна се коме првенство припада золю или чели. Золѣви танко свое саће обесе на пољу гдегодъ или ихъ ставе у рупе, зидове или у земљу. Та золѣва гњизда тако су художно начинѣна, да чисто измире човека са онима њиовимъ злимъ господарима. Изъ общтегъ улазка може се свакој поединой станици сасвимъ слободно прићи. Ни еданъ золъ другомъ не смета, и колко су зле нарави, никадъ се међу собомъ неповаде. За своју децу сви се најбрижљивие стараю; противу непријатеља иду сви сложно на одбрану; то е многи люто осетио, когодъ се усудио у золѣво гњиздо дирнути. Съ каквомъ наваломъ притисну разкварено гњиздо оправљати, ни еданъ се золъ одъ посла неизвлачи, сви приону, докъ неоправе. При свему томъ не стоје золѣви нимало у милости кодъ људи, кое зато, што се сваки њиове жаоке бои, кое зато, што на свако воће наилазе. Кадъ човекъ гледне, како на воће навале, и како брзо кору воћа особито крушку и грожђе прогризу и сокъ ждеру, то сваки лако увидити може, зашто баштовани и воћари свашто могућно смишљаю, да ове немиле госте одбию и утамане.

Ора.

(Едно описанѣ.)

Ора е едно одъ наши највећи и најдугочечни, најлепши и најполезни дрва. Има га по 40 до 60 и више стопа у висину, и исто толико круномъ у ширину. Расте према осталимъ дугочечнимъ дрвма доста брзо, изађе за 20 до 30 год. дебломъ са стопе дебео, а може по 1000 година да трае.

Ора има врло снажно и врло далеко подъ земљомъ разгранато коренѣ, кое сву земљу тако яко посиса, да свем околномъ раићу сву рану преотме, зато неможе ништа неподъ ора да прия. Орово дебло обично е право, и има снажне далеко раширене гране, и то е, што му круну онако велику и леу чини. Кора на деблу и гранама докъ е млађа глатка е, а стария изпрепуца; унутрашня кора управо лика и белика чудо е люта и оштра, као отровъ. Оровъ е лепо зеленъ и сянъ листъ еданъ одъ најлепши листова што ихъ имамо. Сваки листъ састој се изъ

3 до 4 пара повећи, лепи, јако мирисни листића, што сви на једној главној петелци стое. Оровъ е цвѣтъ незнатанъ, као и у сви дрва съ мацама. Маце стое у китицама одвоене прашне одъ плодничави. Прашне су подуже, угасито зелене, стое на крају лањски гранчица и опадну, чимъ прашацъ издаю. Округао оровъ плодъ има озго докъ не узре дебело, зелено месо, кое е и опоро и сувише горко и прете тако оцрни, да се она боя по више дана не да спрати, и најбрже сиђе грешомъ прано. Подъ тимъ месомъ стои она рапава на две поле разцепљива тврда люска. У люскама стои ѓзгра у својој танкој кошуљици, та е докъ неувене бела, чврста и сувише горка, а увела пожуги и сву горчину изгуби. Ѓзгра е кокораста, кокица, сладка и пуна масти; у оному оштриемъ врху стои унутри малецанъ заметакъ. Ора е савъ крозъ, коренъ, кора и дрво особито листъ и плодъ пуњъ јакогъ мириса, и тимъ се одъ свакогъ зла брани, ни една ни тица ни буба ни црвъ не иде радо на нѣга, съ тога е оровина најдуговечнија и ора најчистија, а съ густогъ лишћа и најладовније дрво, и подъ њимъ е ако на пространомъ и слободномъ месту стои најлепше ладовати, само није пробитачно подъ њимъ збогъ тогъ јакогъ мириса спавати, особито главобољнима, и није пробитачно ни по варошкимъ теснимъ авлијама, ни по селима га близу кодъ прозора спаваћи себа имати.

Ора улиста мало поздне одъ други дрва, узрева најпоздне, а листъ му пада пораније. То све показује, да е изъ топлиегъ края амо пренешенъ, зато и не може јаке зиме подносити, и мањи му мразъ маце убије, пакъ одма поцрне и опадну као опалѣне. Нѣгово е отачаство Персеја у Азији, где га и данасъ особито около каспскогъ мора велике шуме дивлѣ има. Отуда е јошъ у најстарија времена у Европу пренешенъ и има га данасъ по свима крајевима у северъ чакъ до Шведске, само што тамо збогъ мразева никадъ плода недонесе. Највише га данасъ има по Шпањолској, Француској и Талијанској, откуда се сваке године много милиона орая на лањама на продаю разнесе. И кодъ насъ га има толико много, да многа места у Славонији, Босни, Ерцеговини, Србји и Банату одъ нѣга своје име имаю.

Орая има више врсти; најкрупнији е бабацъ, има га као гушчиие јае крупно, али е кртъ и слабије сласти и масти; најситнији е коштуњацъ, кадкадъ као лешњикъ ситанъ, а тај е најслађи и најболѣгъ дрвета; најплоднији е мекушацъ танкокорацъ, особито онај дугуљастии, шиљастии, тогъ е ѓзгра највећа и најпунија масти.

Орова сладка и масна езгра еде се у сласть, само што многи часкомъ промукне, а то е збогъ оне нѣгове врло брзо ужежљиве масти, што се у устоянимъ орасима јошъ у езгри ужеже. Найслађи су ораси са грождемъ или медомъ, најпробитачнији после естива рибе. Жене међу орасе у многа теста, колаче, узимљу се у суџуке, алву, и зелене кувају у шећеру. Орае, кое съ богатства рода, кое са свое чистоте дошао кодъ люди у толико поштованѣ и важность, да га о баднѣмъ дану узъ божићни колачъ ставляю, њимъ матере при разсипаню сламе по соби собу прекрете, съ њимъ различите врачбине тераю, и њим се на лио и тако играю.

Изъ орове езгре даде се вештимъ цеђенѣмъ врло много, близу половину терета лепогъ, благогъ зейтина нацедити, коегъ на мести, где много орая има люди у ела узимљу исто као и маслиновъ зейтинъ, штета е само, што се овај неда дуго држати, еръ се брзо ужеже, те зато се мора одма потрошити. Оровъ е зейтинъ најбољи за мазанѣ косе, одъ нѣга изађе коса и угасития и већма расте. Оровъ зейтинъ молери у свое бое найволию, едно што е ведрии те ведрие бое неуквари, не начини тамне, а друго, што се брже суши, те немораю за тимъ дуго чекати и дангубити. Оровъ зейтинъ узимљъ се и за лекъ противу они таѣи белина и облачака на очнемъ стагалцу, и ту е онај, што е мало ужеженъ бољи, еръ е оштрии, особито кадъ се са тазе извађеномъ воловскомъ жучи помеша и на те белине засипљъ.

Оно зелено месо са незрели орая кува се као теј и пие противу гљести; њимъ се изшираю десни у полячини; та вода е и врло добра за измиванѣ трули и млитави рана; а најважнији е тај теј противу дечие шкрофуле; заради тога многи люди месо то сгуле, на ладу осуше, и преко целе зиме и пролећа кувају и деци пити даю. То леченѣ сила се подпомогне купаюћи децу у топлој води помешано съ куванимъ тимъ истимъ оровимъ месомъ или лишѣемъ. Та водица е јошъ и врло добаръ лекъ противу инсекта на людма и живадма, томъ водичомъ омивена она места, где инсекти највише досађую нерадо наилазе. То е месо јошъ врло згодно за боядисанѣ дрвѣ кожа, вуне: зелено насечено и у отвореномъ бурету водомъ потопљно, што дуже стои, то ячу бою дае. Кажу, да Цигани украдену децу томъ водичомъ умиваю или тимъ месомъ лице помажу, и тешко е познати, да нису њиова.

Али највредније е орово одъ дебала и дебљи грана узето

дрво, кое се ни онога изъ преко мора донашаногъ Махагона не стиди. Орово е дрво и чврето, и даде се најлепше угладити и усияти, а збогъ мириса е одъ бубе најпостояније. Што е кое угаситие и шарение, као што е обично оно што на песку расте, тимъ е столарима милије. Најлепше своје рукотворе ови одъ оровогъ дрвета праве, сви наши најлепши собѣи наменштаи одъ оровине су, и то не крозъ, ерѣ е дрво скупо, него у само танкимъ плочицама оровогъ дрвета постављени.

По свему се томъ види, да е ора едно одъ најполезнијих, а уедно е јошъ и едно одъ најлепшијих и најгосподскијих дрва, што ихъ ми имамо. Ора еј са онимъ својимъ поноситимъ узрастомъ, ономъ лепотомъ богатствомъ и мирисомъ листа, и снагомъ грана може се са липомъ и растомъ, овима нашимъ најлепшимъ дрвима мерити и превазилази ихъ; у њему е споенъ поносъ и горостаеъ раста и благи нежни карактеръ лице. Њѣга е најлепше видети самце, било то у пољу или на већимъ просторима по варошима; онъ е лепъ и у алеу особито исподъ брда, где оно његово угасито зеленило врло лепо одъ остале ведрије зелени одудара, ал најлепше на среди широки авлија: само на средъ мањи башти нетреба га зато мећати, што снажнимъ кореномъ сву рану околнимъ расадима а густимъ листомъ и зракъ сунца преузме, те мора подъ њимъ све угинути. У баштама е најболъ са северне и источне обале, где е својимъ снажнимъ гранама јака обрана осталогъ слабијегъ дрвља противу снаге ветра.

Са свега горепоменутога заслужуе ора, да га люди свуда гдегодъ е места расађују, тимъ више, што онъ никое неге не требуе, и у мршавој земљи болъ прија и много снажнији пзађе него на дебелой. Кодъ насъ прија свуда, греота е само, да е тако мало пази и занавља кодъ толике скупоцености дрвета и толике друге користи одъ њѣга.

Д О П И С Ћ.

Изъ Сомбора. Ове године имали смо 25., 26. и 27. јул. испите у препарандии. Приправника било е ове године 43, одъ којихъ е 17 други течај, а 26 први течај походило. Учителски испитъ еъ добримъ успѣхомъ положили су петнајсторица савршенихъ кандидата, одъ којихъ су за учитељ ејбскихъ народнихъ школа са особитомъ препорукомъ проглашени: Теодоръ Кнежевићъ родомъ изъ Турске Кањѣже и Ђорђе Теодоровићъ

родомъ изъ Сомбора. За народне учителъ съ препорукомъ проглашени су такође и ови: Тимотиѣ Слѣпчевић изъ Фелдварца, Евгениѣ Вучић изъ Мартоноша и Владимиръ Радивоевић изъ Србскогъ Сент-Петра. За учителъ обичнихъ сеоскихъ школа добили су свѣдочанства ови: Јованъ Айдуковић изъ Сомбора, Ђорђе Марковић изъ Новог Сада, Ђорђе Сентомашки изъ Сивца, Филипъ Бркић изъ Сомбора, Симеонъ Михайловић изъ Петрова Села, Лазаръ Перић изъ Станишића, Никола Сарканић изъ Осѣка, Ђорђе Јовановић изъ Тамишграда, и Ђорђе Миладиновић изъ Пивница. Боголюбъ Тосић родомъ изъ Бана, добио е свѣдочанство способности за одправљањ учитељскогъ званія у будимској епархији. — Еданъ приправникъ збогъ малолѣтности ниѣ на испитъ пуштень, а еданъ га опетъ ниѣ у станю био како валя положити. У првомъ течаю 12 ученика положили су испитъ сасвимъ добро, и ови ће безъ препоне у други течај прећи; девоторица имаю изъ поединихъ предмета слабе класе, и мораю изъ њи у почетку школске године испитъ наново полагати, иначе ће течај повторавати; четворица имаю изъ свию предмета рђаве ноте, а еданъ е збогъ иступлѣня јошъ пре испита изъ заведенія одпуштень. У суботу 28. јулиа држано е свечано благодарение у светођурђевској цркви. У понедељникъ 30. јулиа приправници су распуштени.

Ове године предавани су у србскомъ учитељшиту исти они предмети, као што е године 1857. бивше ц. кр. србско-банатско намѣстништво наредило. У место професора Лазара Баића, кои се 12. јануара у вѣчностъ преселио, обучавао е приправнике у краснописаню и рисованю учителъ на овдашњој реалци г. Андрија Иржић, и показао е о испиту врло лепе успѣхе своихъ ученика у овимъ вѣштинама. Тај исти г. изъ собственогъ побуђеня учио е приправнике гимнастици, са чега заслужуе, да у овомъ листу јавно похваљнъ буде.

Примѣтили смо да е дисциплина школска у препарандији ове године јако ослабила, и зато би желели, да се у будуће строже сѣ приправницима поступа, и да се они, кои законе школске преступаю, сѣ мѣста изъ заведенія одпусте; ерѣ еданъ такови кадаръ е цѣло друштво покварити. У течаю ове године била е у заведеню врло велика незгода, што су неке узрујане и немирне главе лажну тужбу поднеле ч. конзисторни бачкой, уелѣдъ чега долазила е овамо зимуѣ конзисторијална комисија, која е препаранде и млађе учителъ овдашнѣ испитивала, и увѣривши се о томъ да е поменута тужба сама измишљотина, пред-

ложила е конзистории, да се обтужени професоръ Н. Вукичевић за своју ревност похвали, а тужитељи њгови да се строго казне. После тога су немирни и безсавестни тужитељи на ново поднели безимену пашквилу ч. конзистории, у којој баяги сами препаранди обтужую свога професора. Услѣдъ ове тужбе изаслатъ е био у заведение на свршетку априла ове године г. прота сомборски, предъ кимъ су се сви ученици устмено и писмено изяснили, да ни еданъ одъ њи ние ту пашквилну тужбу подписао, и да е све, што се у њој говори, најгадније и безсавестно опаданъ и клевета. Ми се надамо, да ће частна конзистория строго и јавно каштиговати те безсавестне оклеветателъ, а желити би било, да се у будуће такове пашквилне и неистините тужбе не примаю, нити да се збогъ њихъ истрагачине, еръ таковимъ поступама у очима нижега грађанства, и незреле младежи умаљава се важностъ ономе човѣку, коме е правителство поверило главну катедру у србској препаранди и управу надъ овдашњомъ главномъ народномъ школомъ, и кои се за време свога деветогодишњга дѣланија у школи и у књижевству, свагда старао светомъ православној цркви и миломъ роду своимъ вѣрно и савестно служити. —

Доидућа година у препаранди почеће се 1. октобра. Младићи, кои у ово заведенъ ступити желе, имаю до тога дана овамо доћи и донети сведочанство одъ свршене са добримъ успѣхомъ друге реалне или четврте гимназійске класе, лѣкарску исправу о стању здравља, и крштено писмо, съ коимъ се засведочити мора да су еданайсту годину живота навршили. Осимъ тога, сваки, кои у заведение ступити жели обвезанъ е предъ професорима препарандиє положити строги испитъ изъ малога катихисиса (молитвица); изъ србскогъ читанија, и писанија и езикословља; изъ славенскогъ правилногъ читанија и изъ рачуна са цѣлимъ и разбиенимъ броевима. Исто тако проба ће се и гласъ свакогъ ученика, и изискиваће се баремъ знанъ малога цѣнија, кое дѣца у трећемъ разреду основне школе знаю.

Искрице.

Оно су најеретнији народи, кои своје њиве и своје деце душе и срца најболъ обделаваю. —

Школа припада само држави — јавномъ животу — тако вели данашња педагогија; школа припада само цркви тако вели римски клиръ; школа припада наполе држави, а наполе цркви, тако вели протестантско свештенство. —